

A decorative archway with two columns, rendered in a light brown color. The archway is ornate with scrollwork and floral patterns. The text is centered within the arch.

חוברת טבלאות
על פרק
ארבעה אבנך

נערך ע"י ישראל יצחק הלוי איצקוביץ
הזכות לצלם נתונה רק למטרות חינוך ולא
למטרות רווח
052-7635514

משינה

ד' אבות (הכתובים בתורה) שורר בור מבטח הבער (כסדר סכתובים בתורה - עי' תוס')

רַב	שְׂמוּאֵל
משלם כופר.	כוונתו להזיק
משלם ארבעה דברים.	יש הנאה להזיקו

- שיש בהם רוח חיים.
- שדרכן לילך ולהזיק.

- 1) לא הרי השורר כהרי המבעה - אלא יותר המור ממנו:
- 2) לא הרי המבעה כהרי השורר - אלא יותר המור ממנו:
- 3) לא הרי שניהם כהרי האש
- 4) לא הרי שלשתן כהרי הבור

גמרא

איבעיא = אבות ← תולדות: כיוצא בהן או לאו כיוצא בהן

טומאה

תולדותיהן לאו כיוצא בהן

אב מטמא אדם וכלים תולדה (ראשון לטומאה) מטמא רק אוכלים ומשקים.

שבת

תולדותיהן כיוצא בהן

מזה שהיה במושכן וחשוב (עי' תוס') קרוי אב. לר"א אין נפק"מ בין אב לתולדה - לחכמים לא מחייבים על התולדה במקום אב.

ונפשט שדומים לשניהם

קרן = נפשט שתולדותיהם כיוצא בהן

1) ויעש לו צדקיהו בן כנענה "קרני" ... "תנזוז" את ארם.

2) "וקרני" ראם... בהם עמים "תנזוז" ← הפסוק בזלמור: להו"א היות ופסוק ראשון קפאה (נביא)

ודברי תורה מדברי קפאה לא יאפינו. ונלחה שהוא רק אילו מילתא. אמסקנא, לאמר שקרן מחוברת א"כ פסוק פתח מח"י.

☆☆☆☆☆☆☆☆

הוספות:

א) תולדות: נגיפה נשיבה (האם אינם תולדות של שן, משום שאין לה הנאה) רביצה בעיטה (אינה תולדה דרגל לאין הזיקה מצוי)

ב) נגיפה דכתיבא בקרא - נגיחה ולא דחיפת הגוף, שהרי התחיל בנגיפה וסיים בנגיחה לומר כך שנגיפה הכונה נגיחה.

ג) מדוע בשור כתיב כי יגוף, ובאדם כתיב כי יגח – בהמה אין לה מזל (1) שלא תיכננה – אלא ראתה והרגה. (2) שאין לה לורך זכוח רב להרגה) ולכך בדחיפה קטנה היא הורגת אותה

דף ג' ע"א

שן ורגל = נפשט שתולדותיהם כיוצא בהן

ושלחו את בעירה וביער בשדה אזור

רגל

שן

ושילח – זה הרגל: משלוחי רגל השור והזמור
מדוע צריך פסוק להוביח הרי הוא ממילא מיותר.
תשובה: היה אפשר לומר שהוא גם על שן, והטעם שצריך שני פסוקים על שן כדי ללמד שגם לא מכליא קרנא חייב – ולמסקנא יליף מרגל שלא מכליא קרנא חייב.
קשיא – ושלח יכול להיות גם על שן (דכתיב ושן בהמות אשלחו בם) והיות ששקולים הם יבואו שניהם.
תירוץ – לפי"ז אולא ממילא יהיה פטור

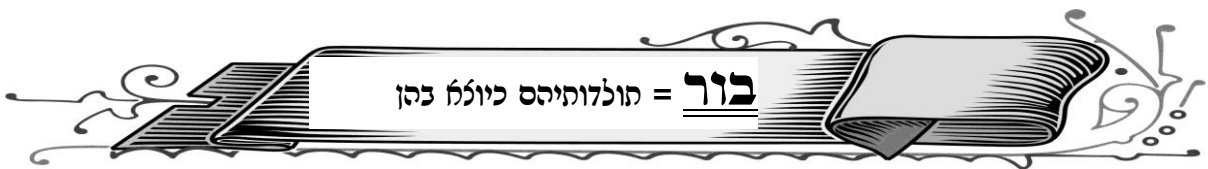
וביער – זה השן: כאשר יבער הגלל עד תבואו, והשן מגולה, או משום שעושה גללים.
מדוע צריך פסוק להוביח הרי הוא ממילא מיותר.
תשובה: היה אפשר לומר שהוא גם על רגל, והטעם שצריך שני פסוקים על רגל כדי ללמד שרגל דאזלה ממילא ג"כ חייב – ולמסקנא רגל לומדת משן שאזלה ממילא חייבת.

תולדות

תולדות

הזיקה בגופה דרך הילוכה וכגון, בשערה דרך הילוכה. וכן אם הזיקה עם המשאוי שבאמתחתה. ברסן שבפיה או בפעמון שתלוי בצוארה.

נתחמכה בכותל להנאתה וטינפה פירות להנאתה.

בור = תולדותיהם כיוצא בהן

וכך יהיה תולדותיהם לאו כיוצא בהן, שהרי בור ט' אינו חייב על מיתה

התולדה

בור ט' – נזקין

לכל כתוב בחורה.

האב

בור י' – מיתה

דכתיב בחורה והמת יהיה לו, ובור י' הוא בר מיתה

הו"א א'

דחייה: סוף סוף זה אג למיתה וזה אג לנזקין

בור ט'

דיוק

דווקא י' הוא בר מיתה – אבל ט' אע"פ שאינו ממיתה, מ"מ הוא חייב על נזקין.

בור י'

מפורש בתורה

"והמת יהיה לו" בור י' הוא בר מיתה.

פשט א' ברש"י

מסקנא

אב – בור ממש, תולדה – אבנו סכינו ומשאו שהניחם ברשות הרבים, לרב באפקרנו (כלא אפקרנו הוא שור) לשמואל אפילו כלא אפקרינו.

ונפל שמה שור או חמור

משמע שכל נפילה, אפי' בור של ט'. – רק חז"ל חייבו על מיתה רק על בור י', משום שרק בור י' יכול להמית, ובור ט' אינו יכול להמית, ואם הבמה מתה סימן שהיא [היתה חולה].

פשט ב' ברש"י

שמואל

רב

כשר

אדם

איך נזכרים עליו זכרו מלפניו - וכמו שמתרגם רב יוסף שהכוונה נתגלה - והשן ג"כ מגולה.

אמר שומר אתה בוקר וגם לילה אם תבעי בעיני - ומלאנו אלך אדם שכתוב בו בעיני.

לא אמר ברב

לא אמר בשמואל

במשנה לא כתוב "בועה" שהוא לשון פועל, ואילו מבעה הוא לשון הפעיל, דהיינו שגורם לאחרים לבקש.

במשנה לא כתוב "נבעה" - כי מבעה פירושו דבר המגלה דבר אחר, ואילו שן הוא מתגלה מעלמו.

ונדחה: שא"כ לשון מבעה לא מתאים לא לפי רב ולא לפי שמואל

לא אמר ברב

לא אמר בשמואל

אדם המזיק כתוב במשנה הבאה - והתנא של המשנה כותב רק נזקי ממונו ולא נזקי גופו.

כי "שור" משמעותו שלושת המזיקים קרן שן ורגל = לכך מבעה היא אדם.

סדר לא הרי

שור חמור ביי משלם את הכופר.
אדם חמור ביי משלם ארבעה דברים

סדר לא הרי - בהו"א תנא שור לקרנו ומבעה לשינו

קרן חמור ביי אין הנאה להזיקו - ובקל יכול לשמרה.
שן חמור ביי אין כוונתה להזיק - ובקל יכול לשמרה.

והקשו: הסברא הפוכה, כי מה ששן אין כוונתה להזיק אדרבה היא סיבה לפטור, וכמו כן קרן מה שאין הנאה להזיקה היא סיבה לפטור.

ותירצו: שאכל עבד ואמה מלאנו שכוונתו להזיק ופטורים - א"כ ראינו שכוונתו להזיק היא סיבה לפטור.

ונדחה: עבד ואמה סיבת הפטור אינו מחמת כוונתם להזיק, אלא מחמת תקנת חכמים לטובת האדון - שמה יקניטנו רבו וכו'.

אלא לא הרי הוא באופן זה:

קרן חמור ביי כוונתו להזיק.

שן חמור ביי יש הנאה להזיקו.

והקשו: מדוע לא כתב התנא רגל - למסקנא תנא שור לרגלו ומבעה לשינו - וקרן שייך כי במועדיו מתחלתו קמירי.

רגל חמור ביי הזיקו מלוי.

שן חמור ביי יש הנאה להזיקו.

עשרים וארבע אבות

שמונה דדבי חו"א

- (14) תשלומי כפל.
- (15) תשלומי ד' וז'.
- (16) גנב - אע"פ שזה ממון וכבר פירטו רב אושעיא בשומר חינם, מ"מ חילק רב חי'א בין ממונא שהגיע לידו בהיתר לממון שהגיע באיסור.
- (17) גזלן.
- (18) אונס.
- (19) מפתה.
- (20) מוציא שם רע.
- (21) עדים זוממים - אינו ממון מפני שאינו משלם ע"פ עלמו, ואע"פ שזה לשיטת ר"ע אין להקשות שנעשה שתי אבות שור דאזיק שור ושור דאזיק אדם משום שמשלם מגופו.

רב אושעיא לא מנה אותו או משום שהוא היזק שאינו ניכר, וכבר נמנה בגזק, ואי לאו שמיה נזק הוי קנסא.

רב חי'א - הגמרא ניסתה להוכיח שהוא סובר שללא שמיה נזק, שאילו שמיה נזק למה מונה אותו. ודחו שיתכן שסובר ששמיה נזק, רק רצה למנות היזק ניכר ושאינו ניכר, אע"פ ששמיה ניזק.

- (22) מטמא
- (23) מדמע
- (24) מנסך

ארבעה דמתניתין

- (1) שור - לרב קרו שן ורגל. לשמואל רגל.
- (2) בור.
- (3) מבעה - לרב - אדם. לשמואל - שן.
- (4) הבער. לשמואל התנא כתב רק נזקי שור. לרב התנא כתב רק נזקי שור ונזקי אדם דהזיק שור.

תשע דרב אושעיא

- (5) שומר חינם.
- (6) שואל.
- (7) שומר שכר.
- (8) שוכר.
- (9) נזק.
- (10) צער.
- (11) ריפוי.
- (12) שבת.
- (13) בושת.

שידור:

מוסר - דיבורא לא קמיירי - מוליא שם רע דיבורא דאית ביה מעשה כי כן קורא לה התורה.
 מופגל - בקדשים לא קמיירי.

סיכום הלימודים "תחת" – נתינה
– ישלם – כסף"

ישלם

מקור שן ורגל..... מיטב שדהו ומיטב כרמו	<u>ישלם</u>	(שמות כב,ד)
שור המועד..... שלם	<u>ישלם</u>	שור תזות השור, (שם כא,לו)
בור..... בעל הבור	<u>ישלם</u>	כסף ישיב לבעליו, (שם כא,לד)
אדם דאזיק שור..... מכה בהמה	<u>ישלמנה</u>	(ויקרא כד, יח)
הבער..... שלם	<u>ישלם</u>	המבעיר את הבערה. (שמות כב, ה)
שומר הינם..... אשר ירשיעון אלוקים	<u>ישלם</u>	שנים לרעהו. (שם כב,ח)
שואל..... בעליו אין עמו שלם	<u>ישלם</u>	(שם יב)
נושא שכר – שוכר..... ואם גנב יגנב מעמו	<u>ישלם</u>	לבעליו. (שם יא)
תשלומי כפל – גנב..... אם ימצא הגנב	<u>ישלם</u>	שנים. (שם ו) [וקרן דגנב בכלל כפל]
תשלומי ד' וח'..... זומשה בקר	<u>ישלם</u>	תזות השור. (שם כא, לו)
מטמא, מדמע, מנסך..... בכלל מכה בהמה	<u>ישלמנה</u>	(ויקרא כד, יח)

תחת

מקור שור המועד..... שלם ישלם שור	<u>תזות</u>	<u>השור</u>
צער..... פצע	<u>תזות</u>	פצע. (שמות כא, כה)
בושת.....	<u>תזות</u>	אשר עינה. (דברים כב, כט)
עדים זוממין..... "נפשי בנפשי", וכמאן דכתיב	<u>תזות</u>	דמו. (דברים יט, כא).

כסף

מקור בור..... בעל הבור ישלם	<u>כסף</u>	<u>ישיב לבעליו</u>
שור שננה עבד..... אם עבד יגזו וכו'	<u>כסף</u>	שלושים שקלים יתן לאדוניו. (שמות כא, לב)
אונם..... ונתן לאבי הנערה זומישים	<u>כסף</u>	(דברים כב, כט)
מפתח.....	<u>כסף</u>	ישקול כמוהר הבתולות. (שמות כב, טז)
מוציא שם רע..... וענשו אותו מאה	<u>כסף</u>	(דברים כב, יט)

נתינה

מקורות: (1) בור..... בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו	<u>יתן</u>	<u>לאדוניו</u> . (שמות כא, לב)
(2) שור שננה עבד..... כסף שלושים שקלים	<u>יתן</u>	בו. (ויקרא כד, כ)
נזק..... כאשר יתן מום באדם כן	<u>יתן</u>	ורפא ירפא, (שמות כא, יט)
ריפוי..... רק שבתו	<u>יתן</u>	ורפא ירפא. (שם)
שבת..... רק שבתו	<u>ונתן</u>	לאשר אשם לו. (במדבר ה, ז)
גולן..... והשיב את אשמו בראשו וכו'		

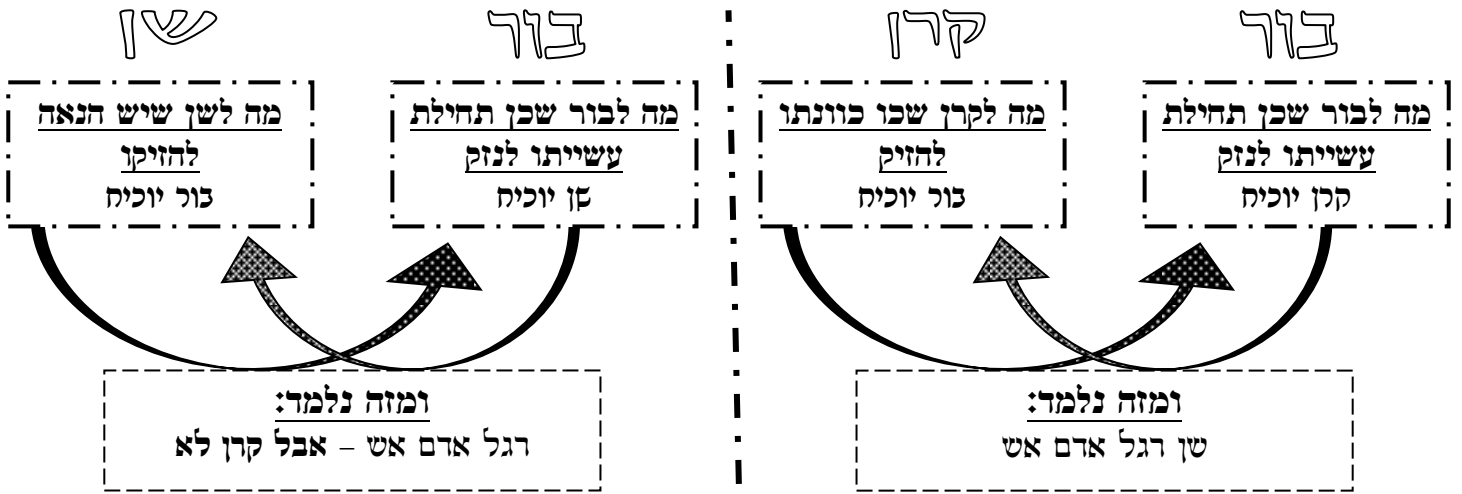

לכאורה אפשר ללמוד מק"י:

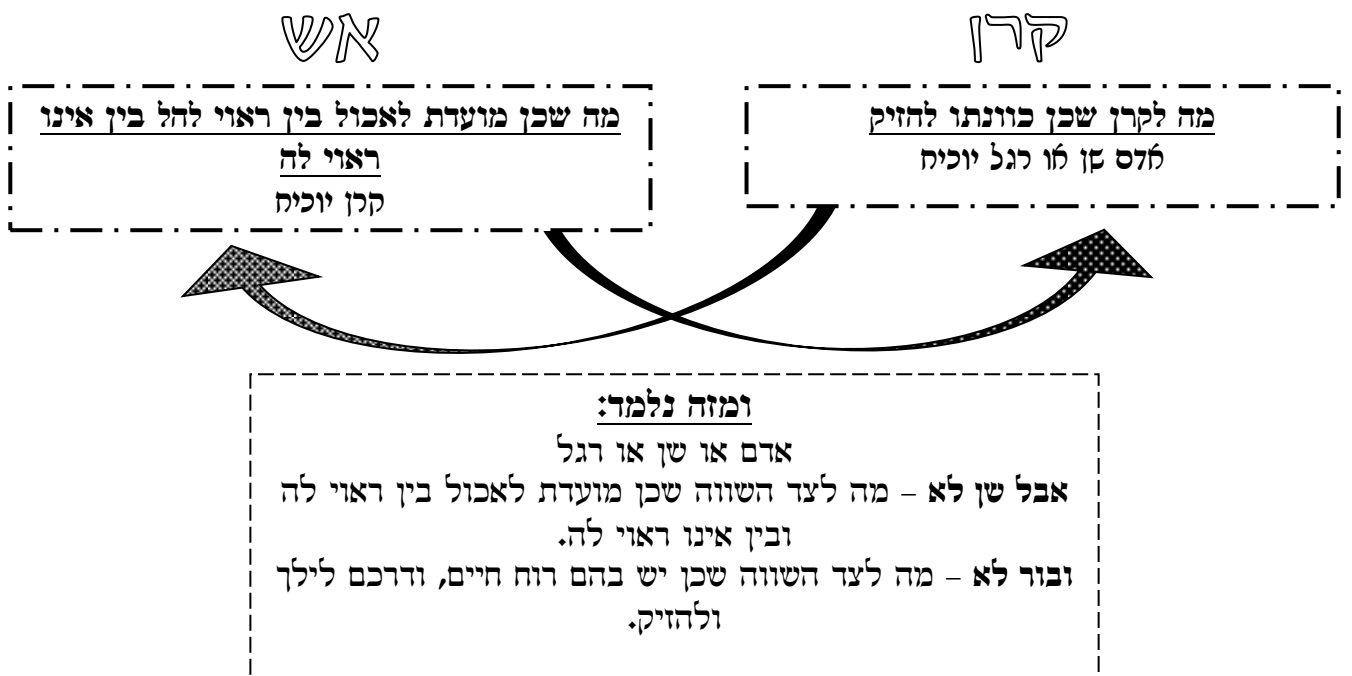
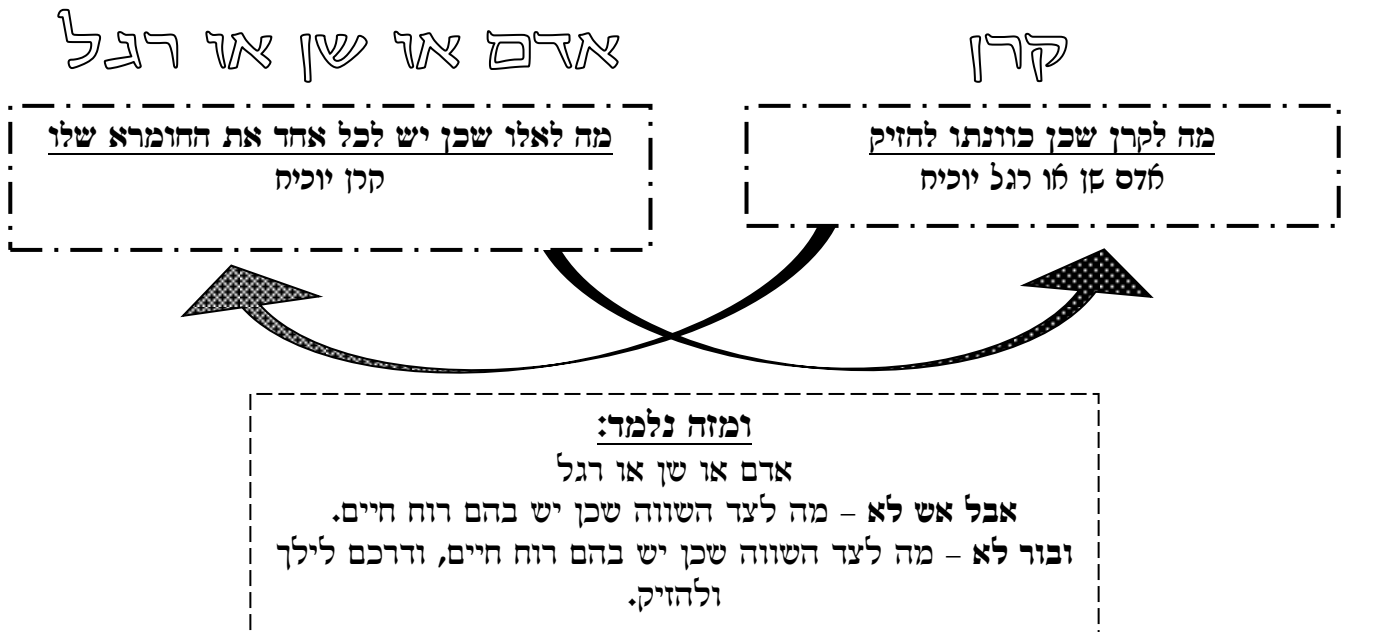
קל חומר

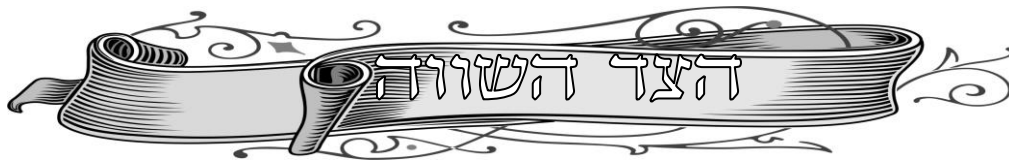
אמנם היות שיש פירכות, לכך צריך להוסיף לו אג לבטל את הפירכות בדרך זה:

קטשית רשית אם היה כותב קרן ועוד אב:

אבנו סכינו ומשאו שהניחם בראש גגו ונפלו ברוח מצויה

אם הזיק תוך כדי נפילה – אש ממש ולא כריך ללמוד מהלד השוה. לאהר שנה – אס הפקיר – בור ממש ולא כריך ללמוד מהלד השוה. לא הפקיר – לשמואל בור ממש.

קושיית הגמרא

מדובר לאתר נפילה

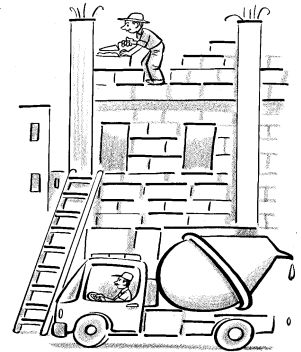
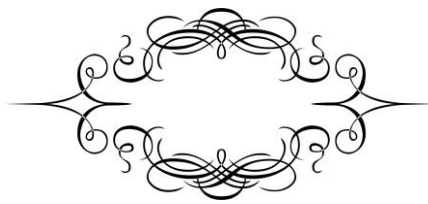
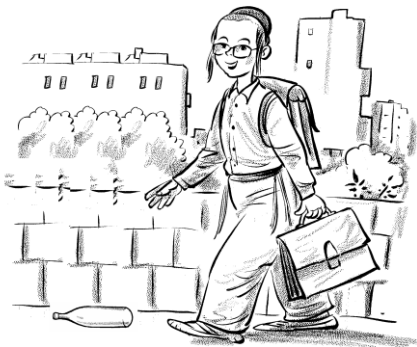
היריץ הגמרא

לבור הוא לא דומה
כי כוח אחר מעורב בו

לאש הוא לא דומה
כי אש מזיק תוך כדי הליכה

אש יזיח שכוח אחר מעורב בו
ועכ"ז חייב

בור יזיח שאינו מזיק תוך כדי
הליכה – ועכ"ז חייב

רבא בור המתגלל

אם הפקיר – בור רגיל ולא כריך ללמוד מהלד השוה. לא הפקיר – לשמואל בור ממש, ולא כריך ללמוד מהלד השוה.

קושיית הגמרא

מדובר לאתר נפילה

היריץ הגמרא

לבור הוא לא דומה
כי בור מעשיו גרמו לו וכאן זריקה
ההולכים שותפים למעשה הזיק

לשור הוא לא דומה
כי שור מזיק תוך כדי הליכה

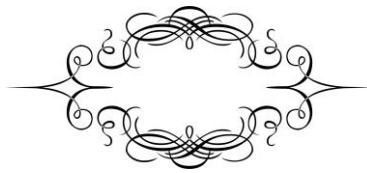
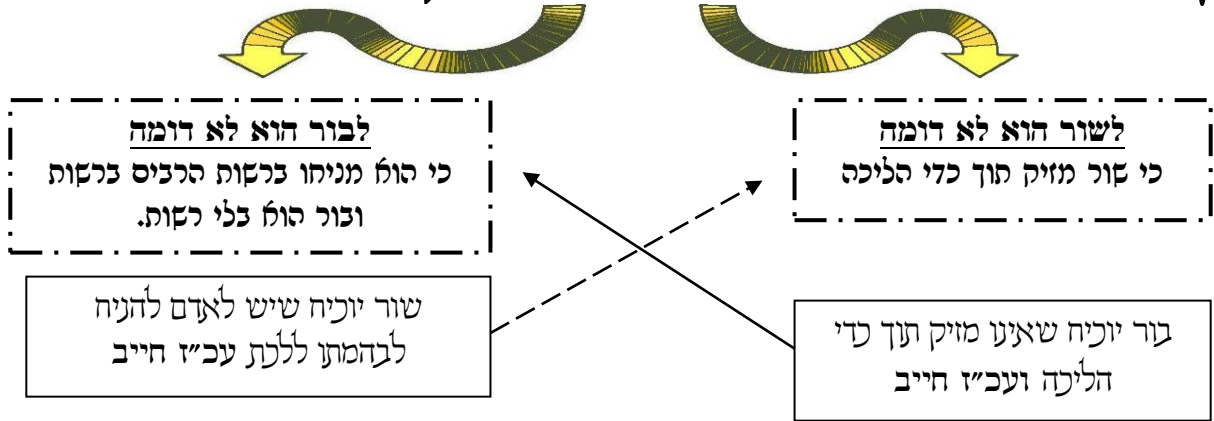
שור יזיח שהבעלים רק לא
שמרו – ומעשי הגהמה שותפים
ועכ"ז חייב

בור יזיח שאינו מזיק תוך כדי
הליכה
ועכ"ז חייב

רב ארז בר אהבה פותקין ביבותיהן בימות הגשמים

קושיית הגמרא: אם הזיק תוך כדי נפילה – אש ממש ולא כריך ללמוד מהלך השוה. **הגמרא:** לאחר שנה – אם הפקיר – בור ממש. לא הפקיר – לשמואל בור ממש ולא כריך ללמוד מהלך השוה.

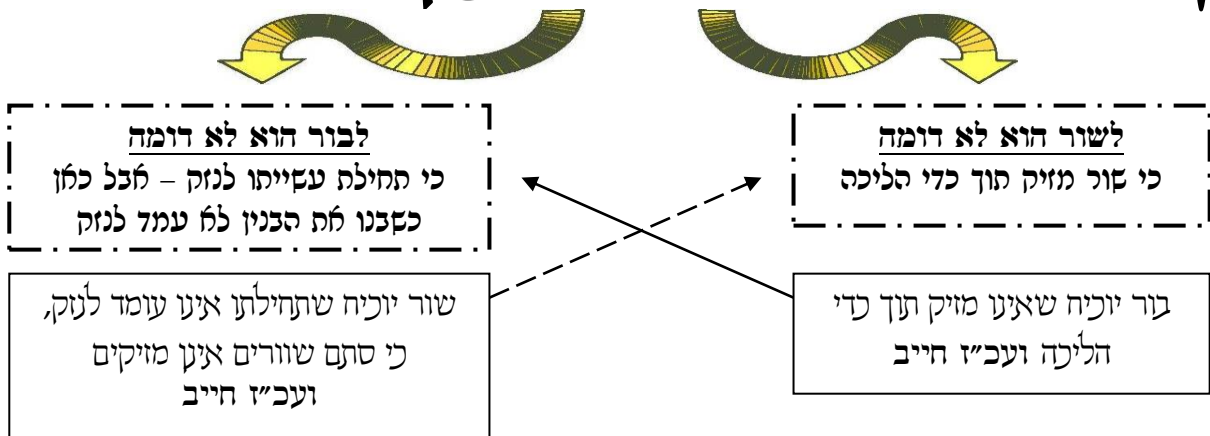
תירוץ הגמרא מדובר שהפקיר

רבינא נתנו לו זמן לקוץ ונפל לאחר הזמן

קושיית הגמרא: אם הפקיר – בור רגיל ולא כריך ללמוד מהלך השוה. **לא הפקיר –** לשמואל בור ממש ולא כריך ללמוד מהלך השוה.

תירוץ הגמרא מדובר שהפקיר

דעת רבי ישמעאל – מיטב שדהו ומיטב כרמו של ניזק.
דעת רבי עקיבא – "לא בא הכחוב אלא לגבות לניזקין מן העידיה", וק"ו להקדש.

במה חולקים

אפשרות א': – לרבי ישמעאל תמיד משלמים שמינה, ולר"ע כחופה. נדחה: אם אכל שמינה משלם שמינה ולא יותר ממה שהזיק, א"כ אינו מובן מדוע כשאכל כחופה ישלם שמינה שזה יותר ממה שהזיק.
אפשרות ב': יש ספק האם אכלה ערוגה שמינה או כחופה – לרבי ישמעאל עידיה (שמינה) לר"ע כחופה. נדחה: המוליא מחזירו עליו הראיה.

מזיק

ע	ב
ז	ז
ע	ב
ז	ז

לר"ע – נותן לו את העידיה "שלו", כי כן משמעות הפסוק מיטב "שדהו" ומיטב כרמו ישלם.

לר"י – נותן לו את העידיה "של הניזק", כי יש ג"ש: **כי יבער איש שדה..... מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם**
 מה שדה האמור למעלה של המזיק, כך שדה האמור למטה של הניזק.

אהני קרא – לרבי ישמעאל

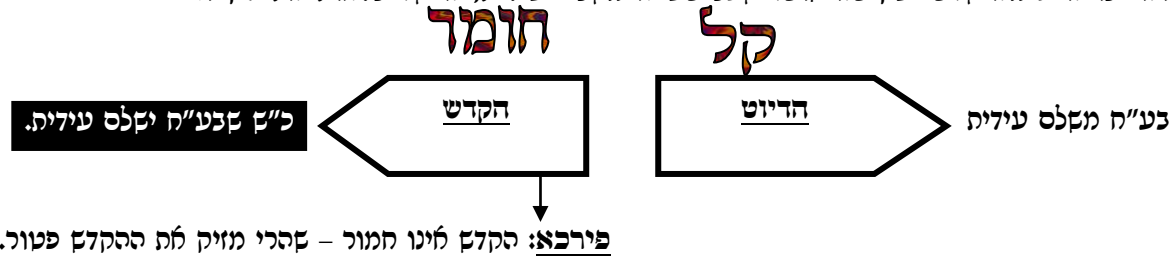
המזיק אינו יכול לטעון שהיות ואין לו שדה כמו העידיה שלך אני אתן לך זיבורים, אלא נותן לו עידיה שלו, משום דאהני קרא.

מזיק

ע	ז
ע	ז
ב	ז
ז	ז

ק"ו להקדש

אפשרות א': – שור הדיוט נגח לשור הקדש, וק"ו משלם מיטב – נדחה שור "רעהו" אמר רחמנא, ולכך פטור לגמרי.
אפשרות ב': הקדיש מנה – וקמ"ל שאינו כריך לשלם ממיטב. נדחה: סתם בע"ח משלם מבינונית. ואפילו אי נימא שרבי עקיבא סובר שכל בע"ח משלם עידיה, אפשר לדחות את הק"ו:

מסקנא: – חוזרים לאפשרות א' – ומה שקשה שור רעהו ולא שור של הקדש = ר"ע סובר כר"ף בן מנסיא ששור רעהו לא בא להקל אלא להחמיר שעל הקדש תמיד חייבם נ"פ.
קשיא: א"כ נימא שזזה גופא חולקים ר"ע ור"י האם על הקדש פטורים לגמרי או נ"ש:
התירושים: (1) מאי לא בא הכתוב – כי משמע שחולקים על פירוש הפסוק. (2) מאי ק"ו להקדש. (3) רב אשי מביא ברייתא מפורשת שחולקים על דיני מיטב.

ב"ק פרק ארבעה אבות – דף ז' ע"א ע"ב – סוגיא דמיטב

דחיה	כסף ישיב לבעלו	מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם	
	לרבות שווה כסף אפילו טובין = א"כ מובן שאין חובה לתת מיטב דווקא.	משמע שדווקא מיטב	
עולא – הביא ר'איה ממה שכתוב יְשַׁלֵּם שמשמע ממנו בעל כורחו. אבוי – דחה, כי אילו היה כוונת הפסוק בעל כורחו היה כתוב וְשָׁלַם.	מדובר שהמזיק נתן מדעתו, והיות שלא הכריח את הגייד להוציא ממנו, לכך יכול ליתן אפילו טובין.	בעל כורחו – פירוש היות ובית דין הוכרחו בעל כרחם להוציא ממנו ממון, לכך הוא מקבל עונש שיתחייב ליתן מיטב	הו"א א
מה שהתורה אמרה שהניזק רשאי לקבל עידית אין הכוונה שמצינונית נגרע כוחו.	ואם הוא מבקש ביענית – הוא מקבל כיוקר של ניסן – וזה נבחן לזיבורית.	הזיק בתשרי שווה מנה, ואם הוא גובה מעידית הוא מקבל כמחיר הזול של תשרי – וזה נבחן לעידית היות ומקבל קרקע גדולה.	הו"א ב
	כל מטלטלין נחשבים כעידית	מקרקע הוא זכאי לעידית	תירוץ

לפירוש השני של רש"י	לפירוש הראשון של רש"י	
עשיר – שיש לו קרקעות ואינו מוצא למוכרו בחצי דמיהן, ואינו מוצא למוכרו.	מי שיש לו שדות שווה מאתים, אבל אינו מוצא למוכרו במחיר זה	במי מדובר
היות והוא מכה כללי, לכך מאכילין אותו שלא יפסיד.	היות והקרקעות אינו שוות מאתים, לכך יכול לקבל אלף זוז ככל עני.	אי הוזל ארעתא דכ"ע ודידיה נמי זל בהדיהו אפילו טובא נמי ליספי, מדוע?
היות שהראה לכולם שהוא לחוץ, ממילא הוא גרם שהמחיר ירד, לכך אין לו לדרוש שיתנו לו מעשר עני.	שהרי שוות קרקעותיו מאתים זוז.	אלא דאוקיר ארעתא דכולי עלמא ודידיה איידי דענייל ונפיק אזוזי זל ארעיה אפילו פורתא נמי לא ליספי ליה, מדוע?
מיירי בחודש תשרי, שהקרקעות הוזלו, לכך: עני לא הוי – שהרי בניסן שוות קרקעותיו מאתים. עשיר לא הוי – שהרי במציאות אין לו עכשיו מאתים. לכך – הוא מקבל רק עד מאתים.		התירוץ

שור ובור שמסרן לחש"ו והזיקו חייב לשלם משא"כ באש

שור מותר ובור מגולה
באש שלהבת

לפי ר"ל משמיה דחזקיה לא מובן מדוע
פטור, הרי לדעת ר"ל משמיה דחזקיה
רק גחלת פטור אבל שלהבת חייב.

שור קשור ובור מכוסה
באש גחלת

מדוע חייב על שור ובור, הרי היתה
שמירה מעולה.

אש = גחלת

גחלת מאל עלמה אינה עומדת להזיק,
אלא אדרבה היא נכבית מעלמה, כל מה
שהיא הזיקה הוא רק מכוח שהחש"ו
ליבה אותו, ואין לחייב את האדם על
מעשי החש"ו.

שור קשור ובור מכוסה

שור אפילו שקשור דרכו לנתוקי ובור
דרכו לנתורי, לכך היה צריך לחשוש שהוא
יפתח, וא"א לפטור אותו במה שהחש"ו
פותרו.

תירוץ א'

לפי ר"ל

אש = שלהבת

לולי התערבות החש"ו השלהבת לא
היתה מזיקה, וכל הנזק נעשה ע"י
שהחש"ו קירצו לגדיש, ולכך פטור,
דנחשב כמעשה החש"ו.

שור מותר ובור פתוח

השור והבור מוכנים להיזק גם ללא כל
התערבות מאל החש"ו – ולכך חייב.

תירוץ ב'

לפי רבי
יוחנן

הכשרתי במקצת נזקו חבתי בתשלומי נזקו בהכשר כל נזקו

האחרון חייב אצ"כ עשה רק חלק מהנזק - וא"כ מצאנו שהכשיר חלק מהנזק וחייב על הכל.

החופר בור תשעה ובא אחר והשלימה לעשרה

אפשרות א'	לנזקין כרצנו
אפשרות ב'	למיטה ודברי הכל

אפשר לומר שמדובר במסר שורו לחמשה בני אדם ופשע בו אחד מהם והזיק

אם בלעדיו השור נשמר לא עשה מאומה.	אם בלעדיו השור אינו נשמר הוא נחשב כהכשיר כל נזקו.
--------------------------------------	--

קושיא א' והדחיה

המרבח הבילות של קש ועי"ז האש התקרב לחצר הבירו

אם האש לא היתה מתקרבת ללא תוספת זו הוא נחשב כהכשיר כל נזקו.	אם האש היתה מתקרבת ללא תוספת זו לא עשה מאומה.
--	--

קושיא ב' והדחיה

ברייאא חמשה שישבו על ספסל אחד ולא שברוהו, ובא אחר וישב ושברוהו

אם בלעדיו היה נשבר לא עשה מאומה.	אם בלעדיו לא היה נשבר הוא נחשב כהכשיר כל נזקו.
-------------------------------------	---

קושיא ג' והדחיה

וקשה: סוף סוף מתניתין חיכי מיתרצי

ונלחה: משום שהוא טוען אילו היתי יושב לצדי לא היה נשבר, לכך היה עליכם לקום כשאני התיישבתי.

אפשרות א' - בלעדיו היה נשבר בשעתים, והיות שהוא התיישב הספסל נשבר תוך שעה, והם טוענים שהם היו מוכנים לקום קרוב לזמן שהיה אמור להישבר, וממילא לא היה נשבר.

מסקנא - בלעדיו לא היה נשבר, ולמעשה הוא לא התיישב, אלא נסמך עליהם - והחידוש שכוחו כגופו דמי.

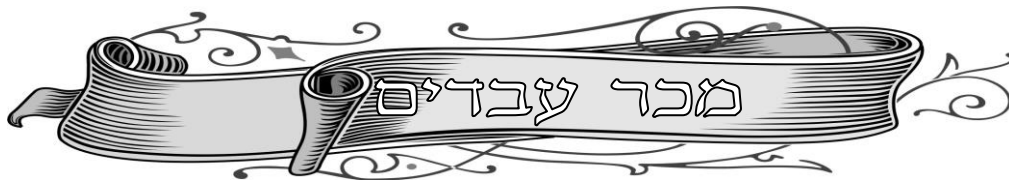
א"כ מצאנו לדעת רבי יהודה שהאחרון עשה רק חלק ונצט"ר כאילו עשה כולו.

משנה הכוהו עשרה בני אדם בעשר מלקות בזה אחר זה, לדעת חכמים כולם פטורים, ולדעת רבי יהודה האחרון חייב.

קושיא ד' והדחיה

- בקטלא לא קמיירי.
- במחלוקת לא קמיירי - פירוש, שבדוגמא של בור אנו מסבירים סתם משנה כדעת חכמים שהם רבים, אע"פ שיש דעת יחיד החולקת עליו. אבל בדוגמא זו נצטרך לבאר סתם משנה כדעת יחיד שיש רבים החולקים עליו.

ונדחה:

ברייתא ב'

ברייתא א'

החזיק בעבדים "קנה" מטלפלין

החזיק בעבדים "לא" קנה מטלפלין

עבדים כמקרקע דמי

עבדים כמטלטלים
דמי

תירוץ
א'

לכו"ע עבדא בקרקע דמי

היות ועבדים כקרקע,
לכן קנה מטלטלים.

קנין אגב זה דוקא בקרקע ולא
ניידי אבל עבדים דניידי א"א
לעשות קנין אגב, דומיא דערים
מאורות ביהודה.

תירוץ
ב'

לכו"ע עבדא במטלפלין דמי

מדובר שקנה את המטלטלים
שזה על העבד והעבד כפות
(קשור) וישן וקנה מטעם חלך.

עבדים כמטלטלים
לכן לא קנה.

תירוץ
ג'

ברייתא ב'
החזיק בקרקע קנה עבדים

ברייתא א'
החזיק בקרקע לא קנה עבדים

כאן הם עומדים בתוך
החצר.

כאן העבדים אין עומדים
בתוך החצר.

ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהם ממזנו - דברי רבי יוסי הגלילי

אבא יוסי בן דוסתאי אמר לא
אמר בן עזאי אלא בכור בלבד.

בן עזאי אומר לרבות
את השלמים.

מה בא למעט?

מה בא למעט?

הו"א - שלמים שאינו ממזן בעלים

הו"א - למעוטי בכור שאינו ממזן בעלים

ונדחה:

ונדחה:

מסקנא - למעוטי מעשר בהמה

מסקנא - למעוטי מעשר בהמה

והטעם:

והטעם:

בבכור כתוב: לא תפדה
משמע שאין לפדותו שיהא לגמרי כחולין, לכך
מותר למכור אותו, אמנם הוא נשאר בקדושתו שאין
למכור את הבשר שלו בחניות בשר ככל חולין.
במעשר כתוב: לא יגאל.
ובחרמי בהנים כתוב: לא יגאל
ועושים ג"ס שכתמו בחרמי כהנים אין גאולה ונשאר
בקדושתו, כמו כן מעשר אין לו גאולה, ונשאר
לגמרי בקדושתו.

בבכור כתוב: לא תפדה
משמע שאין לפדותו שיהא לגמרי כחולין, לכך
מותר למכור אותו, אמנם הוא נשאר בקדושתו שאין
למכור את הבשר שלו בחניות בשר ככל חולין.
במעשר כתוב: לא יגאל.
ובחרמי בהנים כתוב: לא יגאל
ועושים ג"ס שכתמו בחרמי כהנים אין גאולה ונשאר
בקדושתו, כמו כן מעשר אין לו גאולה, ונשאר
לגמרי בקדושתו.

מנה מוכן לפדעא אבא יוסי סובר בן עזאי
שבכור ושלמים הם ממזן בעלים, וקשה שהרי
הוא אמר "בכור בלבד" מנא שרק בכור.

הגמרא מדייקת: שדווקא קרבן שיט בהם דיני מעילה המזיק בהם פטור, אבל קרבן שאין בו דיני מעילה, אפילו שיט בו דיני קדושה, מ"מ חייבים, והוא כשיטת רבי יוסי הגלילי שסובר שקדשים קלים ממון בעלים הוא.

בברייתא מבואר שאיך שקידש אשה בקדשים קלים אינה מקודשת, מפני שאינו שלו, ולפי רבי יוסי הגלילי סובר שממון בעלים היא היתה לריכה להיות מקודשת.

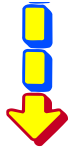
הברייתא מדברת לאחר שחיטה, ורבי יוסי מודה שהוא ממון גבוה, משום שזכו משולחן גבוה. אבל דברי רבי יוסי הגלילי הוא באופן שהבהמה עדיין חיה, שהיות והיא חיה, לכך הבעלים עדיין חייבים באחריותה, ולכך הם נקראים ממון בעלים.

מבואר בברייתא
בכור מוכרים אותו תם חי – והכהן ממתין שיפול מוס, ובעל מוס חי ושחוט.

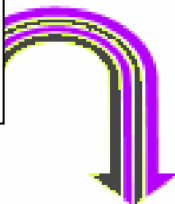
ומחיים מי אמר:

דברי רבה
דווקא בזמן הזה שאינו ראוי להקרבה, ולכך מוכרים אותו, משום שיט לבעלים עליו זכות ממון, אבל בזמן הבית היות והוא ראוי להקרבה, הוא אינו נקרא ממון בעלים.

קושית רבא
הרי דעת ריה"ג שקדשים קלים ממון בעלים אפילו בזמן שבית המקדש היה קיים.

תירוץ רבינא
דברי רבי יוסי הגלילי שקדשים קלים ממון בעלים בזמן הבית הוא דווקא בכור בחו"ל שהיות ולכתחילה לא נותנים להעלותו.

הדיוק
ממה שרבינא הכריח לומר שהמשנה כרבי יוסי הגלילי וחידיש שדברי רבי יוסי הגלילי הוא דווקא בכור בחו"ל, מובן שלדעת רבי יוסי הגלילי בארץ ישראל הוא ממון גבוה אפילו מחיים.
משום שאילו היתה דעתו של רבי יוסי הגלילי שקדשים קלים בזמן הבית בארץ ישראל מחיים הוא ממון בעלים, א"כ היה רבינא מוכרח לומר שהן הכי נמי המשנה אינה מסתדרת כרבי יוסי הגלילי, וממה שרבינא הסביר כריה"ג, מובן שלדעת ריה"ג קדשים קלים אינו ממון בעלים אפילו ומחיים.

דחיה – י' חילוק בין פלגא לבכור
פלגא הוא קרבן שהיתה בתחילה חולין גמורים, והבעלים הם שהקדישו אותה לקרבן, לכך כל עוד הבהמה חיה היא נקראת ממון בעלים, משום שהיא על אחריות הבעלים. אבל בכור שהוא קדוש מרחם אמו, ולא הוקדש ע"י הבעלים, לכך אפילו מחיים היא ממון גבוה.

כשהזיק חב המזיק להביא שומר חינם והשואל נושא שכר והשוכר

שור המשאיל הזיק את שור המשאיל וע"ז משמיע הברייתא שהשואל חייב ח"נ	שור המשאיל הזיק את שורו של השואל וע"ז משמיע הברייתא שהמשאיל חייב.
<p>ונדחה = המשאיל טוען שאילו השור מת מחמת שור אחר היה השואל חייב נ"ש, וכעת מדוע הוא משלם רק ח"נ, שהרי חובת השומר לשלם הוא לא מפני ששורו הזיק, אלא מפני ששורו של המשאיל אינו חי.</p>	<p>ונדחה = הרי השומר קיבל על עצמו שמירה, ממילא אינו שור המזיק היה הולך ומזיק שור של אדם אחר ודאי שהשומר היה חייב לשלם, שהרי השומר קיבל על עצמו שמירה. א"כ בנידון זה שהשור הזיק את השור של השואל הוא אינו יכול להתלונן כלום, כי הוא אשם מדוע הוא לא שמר על הבהמה.</p>

מדובר שהשומר קיבל על עצמו שמירה גופו ולא קיבל על עצמו שמירת נזקיו, ממילא המשאיל חייב.

דעת רב היסדא: היות ולאנסיס אחריס הוא שדה אחר, לכך קרינו ביה שדה אחר, וחייבים בה על שן ורגל.
דעת רבי אלעזר: היות ולכך שותף מותר להכניס בה את בהמותיו, אין זה נקרא שדה אחר, ופטור בה על שן ורגל.

ובכל מקום חוץ מרשות המיוחדת למזיק ורשות הניזק והמזיק כשהזיק חב המזיק לשלם	לשון המשנה
חוץ מרשות המיוחדת למזיק שפטור. ורשות הניזק והמזיק כשהזיק חב המזיק לחלך השותפין חייב.	לדעת רב היסדא
חוץ מרשות המיוחדת למזיק ורשות הניזק והמזיק דפטור וכשהזיק חב המזיק לחתוי ל' שומרים.	לדעת רבי אלעזר

<u>ברייתא דרבי שמעון בן אלעזר</u> חלך השותפין פטור על שן ורגל	<u>ברייתא דרב יוסף</u> חלך השותפין חייב בשן ורגל	תירוץ
בחצר המיוחדת לזה ולזה בין לפירות ובין לשוורים = לכך גם מלך אינו נחשב לשדה אחר ופטור.	חצר המיוחדת לפירות אבל אינו מיוחד לשוורים אלא לאחד = לכך היות ולא היה רשות להכניס את שורו חשבינו ליה כשדה אחר.	

קושית רב זירא = היות ובפירות יש לשניהם רשות א"כ אינו נחשב לשדה אחר.
 תירוץ אביי = היות ובשורים אין לשניהם רשות א"כ כשדה אחר.

קושיא = אולי רב היסדא ורבי אלעזר אינם חולקים, ורב היסדא מדובר בחצר המיוחדת לפירות ולא בשורים, ורבי אלעזר אינו המיוחד לזה ולזה בין לפירות ובין לשורים.
 תירוץ = הן הכי נמי! אלא אפשר לאמר שהם חולקים בקושיית רב זירא ומירוץ אביי.

פירוש

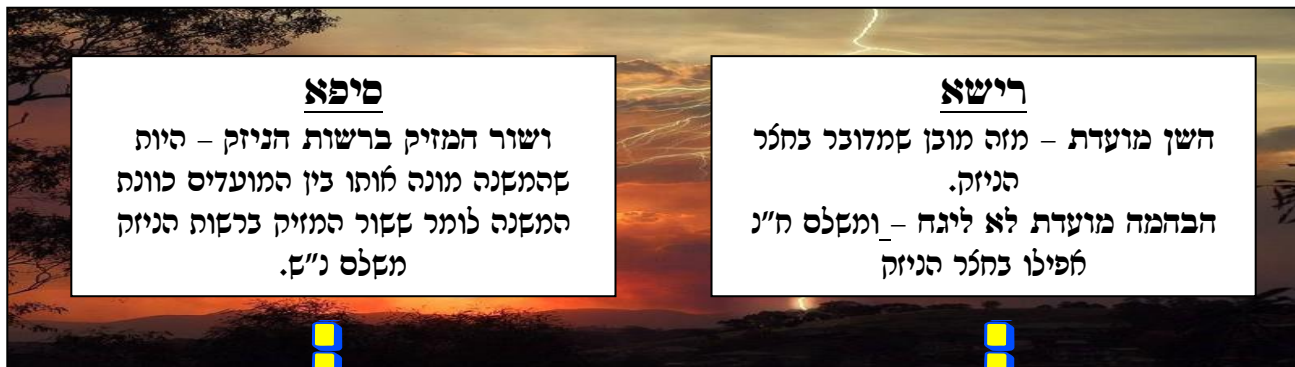
מהלוקת של רב היסדא בחצר המיוחדת לפירות אבל לא לשוורים

דעת רב אלעזר
שפטור בה על שן ורגל

היות ויש רשות לשניהם להכניס פירות
לכך הוא לא נחשב לשדה אחר ופטור על
שן ורגל.

דעת רב היסדא
שחייב בה על שן ורגל

היות ולענין השורים אין לשניהם רשות,
לכך הוא נחשב כשדה אחר.

סיפא
 ושורר המזיק ברשות הניזק – היות
 שהמשנה מונה אותו בין המועדים כוונת
 המשנה לומר ששורר המזיק ברשות הניזק
 משלם נ"פ.

רישא
 השן מועדת – מזה מובן שמדובר בחלך
 הניזק.
 הבהמה מועדת לא ליגח – ומשלם ח"נ
 אפילו בחלך הניזק

רבי טרפון

רבי

הן הכי נמו! רישא רבנן סיפא רבי טרפון.

תירוץ רב שמואל:

ולא רבי טרפון היא

תירוץ רבי אלעזר

חצר המיוחדת לגמרי לניזק
 משום כך גם לעניין שן וגם לעניין קרן הו
 כחלך הניזק.

חצר המיוחדת לפירות ולשניהם לשוורים
 משום כך לענין נגיחה הוא כקרן ברשות הרבים,
 ומשלם ח"נ. אבל לענין פירות הוא נחשב כשן.

ונדחה:

במשנה כתוב "השן מועדת לאכול את הראוי לה" משמע דווקא ראוי, אבל אינו ראוי אינו מועד, ומשלם ח"נ. ולכאורה אינו מובן הרי נחבאר שלעניין פירות הוא נחשב כחלך הניזק, ממילא אפילו באינו ראוי נחייב אותו בנ"פ, מטעם שהוא קרן בחלך הניזק, שהרי דווקא כששור נגח שור אמרינן שהוא נחשב כקרן בחלך השתפין היות ולשניהם רשות להכניס את השוורים, אבל לעניין אוכלים הוא נחשב כחלך הניזק, שהרי אין לו רשות להכניס את פירותיו.

המשנה ברבנן וגורסים חמשה תמין וחמשה מועדין, וכן ורגל מועדין מתחילתן – פירוש שמה שהמשנה כתבה "ושור המזיק ברשות הניזק" לא מדובר במזיק "קרן" אלא בשן. כי המשנה בסיפא משלימה לבאר על הרישא, שמה שלמדנו ברישא ששן חייב, היינו דווקא בחלך הניזק.
 דחיה: לפי"ז יולא שהמשנה לא מזכירה כלל את המחלוקת של רבי טרפון ורבנן, ולפי"ז אינו מובן המשנה בפרק כילד הרגל שכתוב שם "ושור המזיק ברשות הניזק כילד" שמשמע מזה שכבר הוזכר בעבר, ולתירוץ זה לא הוזכר כלל בעבר.

תירוץ ג'

המשנה ברבנן מוספים במשנה, ולפי"ז הרישא רבנן וסיפא רבי טרפון – תירוץ זה דומה לתירוץ הראשון, אלא שתירוץ זה מוספים באיסת המשנה עד שהמשנה מפרטת בפירוט את המחלוקת של ר"ט ורבנן.

תירוץ ד'

ארי שטרף ואכל – ב"ק ט"ז ע"ב

ברייתא
 חיה שנכנסה לחצר הניזק טרפה ואכלה משלם נ"ש.

דברי שמואל – ברשות הרבים
 דרס ואכל מיד – פטור להוי שן ברשות הרבים.
 טרף ואכל אח"כ – משלם ח"נ להוי קרן ברשות הרבים

ממה שהברייתא לא חילקה, משמע שגם בארי הדרך לטרוף

משמע שאין דרך לטרוף ולהניח **קשיא**

טרפה צמ"ן להניח ונאכלה – והוי שן ברשות היחיד.

טרפה צמ"ן לאכול דהוי משונה.

תירוץ א'

מהיכן אפשר לדעת שנמלך.

ארי ברשות הרבים נמי נפטור, שהרי יתכן שהוא טרף עמ"נ להניח ונמלך, והוי שן ברשו"ה – והמע"ה.

ונדחה

הברייתא כתבה שתי הלכות:
 (1) **טרפה:** צמ"ן להניח.
 (2) **אכלה:** צ"י שדרסה קודם לכן.

רק טריפה ואכלה – ולכך הוא נחשב בקרן.

תירוץ ב'

בארי ראי' שדרכו לטרוף.

בארי תרבות – שאין דרכו לטרוף והוי משונה.

תירוץ ג'

אם מדובר בארי תרבות נחייב ברשות הרבים גם אם דרסה, שהרי הוא אינו רגיל גם לדרוס, שהרי הוא מקבל את האוכל בלי לדרוס.

ונדחה

בארי תרבות – ואפילו ארבי אפ"צ נ"ש דאיירי במוצד.

בארי ראי' ולכך דרכו לדרוס בלפד.

תירוץ ד'

ח"כ היה לו לכתוב בין תולדות דקרון.

ונדחה